

Kính thưa Thầy và các Thầy Cô!

Chúng con xin phép chia sẻ một số nội dung chính mà chúng con ghi chép trong bài Thầy Vọng Tây giảng từ 4h50' đến 6h00', sáng thứ Hai, ngày 02/06/2025.

PHẬT HỌC THƯỜNG THỨC

Bài 092: Ngộ rồi thì vui

Thế gian vì sao mà khổ? Vì mê hoặc nên phải chịu khổ! Nếu người học Phật không chịu ngộ mà vẫn mê chấp trong ảo danh ảo vọng thì người đau khổ sẽ là chính họ. Người biết được nguyên nhân của khổ mà vẫn làm, cũng giống như người biết luật mà vẫn phạm luật thì thế gian cho rằng tội phải nặng hơn. Mọi sự mọi việc ở thế gian đều không thật, Phật chỉ dạy trên Pháp Bảo Đàn Kinh rằng: “*Phàm sở hữu tướng giai thị hư vọng*”. Tuy nhiên, chúng ta cứ đắm chấp trong sự hư vọng đó nên khổ đau.

Hòa Thượng nói chúng sanh không có cơ hội để nghe được Phật pháp nên họ mãi luân chuyển trong luân hồi, chưa được thoát ra. Người khác có cơ hội nghe Phật pháp, tiếp nhận giáo huấn Thánh Hiền, ngày ngày y theo giáo huấn các Ngài làm rất nhiều lợi ích cho chúng sanh, còn chúng ta vẫn y theo tập khí xấu ác của chính mình mà không chịu ngộ ra.

Riêng ngày hôm qua có ba sự kiện, đó là hai trại hè ở miền Bắc, miền Trung và một Lễ Hằng thuận với đầy cảm xúc. Ai cũng cần lễ tiết, tri ân và báo ân nhưng họ không biết làm cách nào để đạt được điều đó nên đành chịu đi theo sự dẫn dắt của những người khác. Dưới con mắt của những người học Phật, những người đang dẫn dắt người khác ấy rất tùy tiện, vô lễ. Mặt khác, người ở thế gian vẫn chìm đắm trong mê lầm, dường như không muốn thay đổi. Giá như sau khi gửi con vào các trại hè, thấy các con trưởng thành hơn, nói được lời cảm ơn thì bậc làm cha mẹ phải phản tỉnh mà tìm hiểu ngay để học tập cách giáo dục con cái.

Chúng ta là người trong thế gian này, chúng ta cũng mê, nhưng mê có chừng mực. Biết rõ mà vẫn mê thì thật là đáng trách. Người biết rõ mà vẫn mê chính là chúng ta đây, vẫn đắm chìm trong danh vọng lợi dưỡng. Khi làm ra một chút việc thì chúng ta vênh mặt lên đáng để tự hào, đáng để khoe khoang. Một thanh niên đến dự một đám cưới, ngồi ngay hàng ghế đầu rất ngạo mạn. Sau tôi mới biết, anh thanh niên này có tặng phẩm nhiều hơn người ta cho nên đầu đó, anh ta đang biểu thị cái ta của mình. Tập khí phiền não này, mỗi chúng ta đều có. Người khác có thể biểu hiện bên ngoài rất phàm phu, rất tầm thường, còn chúng ta, có chút khôn lỏi thì biểu hiện khác hơn, song vẫn là biểu thị cái ta và cái của ta. Đây chính là mê. Người ngộ sẽ không làm như vậy!

Hòa Thượng nói: “*Chúng sanh không có cơ hội tiếp nhận Phật pháp cho nên họ mê lầm là việc đương nhiên. Mỗi chúng ta đây là người có cơ hội tiếp nhận Phật*

pháp mà vẫn mê lầm, vẫn để tập khí phiền não sai sử, vậy thì mới là kẻ đáng thương trong những kẻ đáng thương. Khổ đau từ đâu mà hình thành? Trong Kinh Đại thừa và Tiểu thừa, Phật đều giảng giải cho chúng ta rất rõ về nguyên nhân của khổ đau là từ vô minh phiền não, trần sa phiền não, kiến tư phiền não. Nói một cách khác chính là vọng tưởng, phân biệt, chấp trước. Đồng tu học Phật đều rất rõ những danh tướng này nhưng luôn tùy theo nó mà không làm chủ nó. Chúng ta tu học Phật chính là phải làm chủ được nó!”

Người kiểm soát được tập khí, không tùy thuận tập khí thì luôn tự tại. Còn người không kiểm soát được tập khí, bị tập khí sai sử thì luôn khổ đau. Như đám cưới hôm qua, người ta cho rằng phải uống rượu mới vui, rồi uống đến nỗi ăn nói lung tung, còn chúng ta cũng vui vẻ mà không cần phải uống rượu. Con người lờ mờ về nguyên nhân hình thành của khổ đau, còn chúng ta biết rõ khổ đau được hình thành từ sự sai sử của tập khí xấu ác. Đó là tham. Tham không được thì Sân. Sân không được thì Si. Si không dùng ở độ tuổi nào, kể cả người già cũng có thể Si. Có người già vẫn phải ra pháp đình vì mất kiểm soát đánh vào người khác khi người nhà của ông cãi nhau với hàng xóm.

Cho nên bất kỳ ai, ở độ tuổi nào, chỉ cần một phút giây không kiểm soát bản thân, thì đều có thể trở thành những kẻ thấp hèn, đê tiện. Do đó, chúng ta phải hết sức cảnh giác đối với tập khí phiền não của chính mình. Chúng ta tu học Phật chính là làm chủ tập khí xấu ác, phải nhận ra ngay đây là vọng tưởng hay phân biệt hay chấp trước. Sau khi đã nhận ra thì các tập khí này khó lòng dẫn chúng ta đi đến hành động tạo tác. Muốn nhận ra được thì phải có trí tuệ. Sự lười biếng, chểnh mảng, nhếch nhác không thể khiến con người có trí tuệ. Người thế gian vẫn nói rằng thông qua lao động mà mọi năng lực có thể được phát sanh.

Thầy Trần Đại Huệ từng nói rằng một học sinh trước đây không hề biết gì nhưng sau khi trải qua việc nhặt ve chai thì liền cảm nhận được mọi việc. Khi em nghe một tiếng động phát ra từ bên kia đường do có một người dẫm lên một vật thì em liền nhận ra đó là tiếng chai nhựa bị dẫm lên. Không nên coi kỹ năng này là tầm thường! Trong cuộc sống, con người ta không chỉ dùng tai nghe mắt thấy mà có những việc, nhờ sự cảm giác, nhờ ngửi mùi hương mà xử lý được nhiều tình huống nguy hiểm. Nếu không có kỹ năng như vậy, có những người gặp chuyện dẫn đến cái chết mà bản thân họ không biết nguyên nhân vì sao họ chết.

Có lần, nơi tôi ở bị cháy, lúc đó đang là buổi trưa, vừa nằm xuống nghỉ thì trong không gian vô cùng tĩnh lặng, tôi nghe thấy tiếng lách tách, liền bật dậy đi tìm và đã dập được lửa. Nếu tôi không thêm quan tâm đến tiếng lách tách, cứ thế ngủ luôn thì lửa sẽ theo đồng củi bắt lên tầng trên, chắc chắn sẽ cháy to vì trên đó nhiều chăn gối, giường nệm. Cho nên đây là một sự phản tỉnh! Kỹ năng này có được bắt đầu từ cuộc sống thường ngày, có nấu củi mới nghe được tiếng cháy, mới ngửi được mùi cháy. Thậm chí

có lần, tôi ngửi thấy mùi khét, tôi đoán đây là mùi nhựa cháy và phát hiện ra một chỗ đang chập điện nên cháy.

Cho nên mê là gì? Là chẳng hề biết gì với những hoàn cảnh xung quanh, còn ngộ là biết rõ mọi hoàn cảnh xung quanh đang diễn ra như thế nào? Ngộ không phải là ngồi đó dưới gốc cây xẹt ra hào quang. Nếu không phản tỉnh, không nhận biết được sớm mà để một trận cháy xảy ra thì chắc chắn sẽ khổ đau. Cho nên có những người gặp nạn, chết rồi mà họ không thể biết nguyên nhân vì sao họ ra đi. Một chung cư với đám cháy lớn như vậy mà tại sao không có mùi, không ai phát hiện ra? Mải ngủ hoặc không để ý, hoặc không có sự phản tỉnh. Khi có một mùi khác thường, khác với mùi của cuộc sống hằng ngày thì phải đi tìm xem mùi đó ở đâu. Tuy nhiên, sự lười biếng khiến họ không đi tìm, không muốn tìm nên kết quả sẽ đến. Cho nên trong lao động và học tập mới sanh ra trí tuệ, còn sự lười biếng, chểnh mảng, nhếch nhác thì không thể có trí tuệ.

Hòa Thượng nói con người sống trong thế gian này luôn chìm đắm trong vọng tưởng. Họ mơ mộng một ngày nào đó họ sẽ trở thành một ai đó hay trở nên giàu có. Xấu hơn thì chắc chắn được còn muốn tốt hơn thì không thể không nỗ lực. Phật dạy chúng ta giác ngộ nghĩa là ngày ngày phải phản tỉnh. Tuy nhiên, chỉ vì tùy thuận tập khí mà chúng ta trở nên vô cảm với hoàn cảnh sống, vô cảm với mọi sự mọi việc xung quanh. Nếu ngày ngày phản tỉnh, chúng ta sẽ biết rõ mọi diễn biến của hoàn cảnh xung quanh và nó đang cần sự quan tâm của chúng ta.

Hòa Thượng từng kể ở Tịnh Tông Học Hội, mọi người có trồng dưa, tuy nhiên có một trái dưa bị lấp trong lá nên không ai nhìn thấy, tuy nhiên, có một thầy, đêm đó nằm mơ thấy một trái dưa nói rằng hãy hái nó xuống vì nó đã rất to rồi. Qua đây, chúng ta đừng tưởng chúng sanh vô tình là không có tình. Nó có mặt trên cuộc đời này là để phụng hiến. Câu chuyện này nghe có vẻ huyền hoặc nhưng Hòa Thượng nói, sáng hôm sau, vị thầy này đã ra đúng chỗ báo mộng thì thấy một trái dưa rất to.

Rất nhiều người học Phật và học chuẩn mực Thánh Hiền nhưng họ vẫn vô cảm vô tình với cuộc sống. Đây là điều đáng nói! Khi được học tập như vậy, mọi khởi tâm động niệm và việc làm, dù nhỏ hay lớn, đều phải chân thật mang lại lợi ích cho chúng sanh, vậy tại sao chúng ta không làm? Tại sao không tùy thuận lời giáo huấn của Phật Bồ Tát Thánh Hiền để làm việc, đừng lại nghe theo tập khí để tự tư tự lợi, ảo danh ảo vọng, để ngày ngày hưởng thụ sự nhẹ nhàng, ấm êm nào đó!

Chiều hôm qua thời tiết oi nóng đến mức ai cũng cảm thấy vô cùng khó chịu. Trong khi đó, tôi phải mặc một bộ đồ vest và thắt calavat, chiếc áo trắng của tôi hết khô lại ướt, hết ướt lại khô. Rõ ràng, lúc bình thường, việc này rất khó để chịu đựng được. Tuy nhiên, ngồi trong hội trường một lúc, tôi không còn nóng vì đang hòa mình vào hội trường đầy cảm xúc nên quên bản thân mình, quên đi “cái ta”. “Cái ta” đã không còn hiện hữu một cách rõ ràng, không thể dẫn đạo sai sử được nữa. Tôi nói cảm xúc này để mọi người thấy rằng tại sao người ta có thể dám hy sinh, dám phụng hiến!

Còn chúng ta thì sao? Vì sao chúng ta sợ khổ, sợ khó? Vì nghĩ đến “ta” nhiều quá. Nhiều câu chuyện trong lịch sử đã cho ta thấy tinh thần chịu khổ chịu khó của các chiến sĩ. Trận địa kéo pháo Điện Biên Phủ đã xuất hiện người anh hùng dùng thân mình chặn pháo. Các anh không hề nghĩ đến rằng khi chèn pháo, mình sẽ chết. Các anh chỉ có một ý niệm rằng làm sao để một khí tài quan trọng như vậy không trôi xuống, sẽ bị hư hỏng. Ý niệm của các anh không có sự phân biệt nên các anh đã làm được. Còn chúng ta ngày ngày chìm trong vọng tưởng phân biệt chấp trước, lời lỗ, hơn thua, tốt xấu, phải quấy. Hòa Thượng khẳng định sáu cõi luân hồi vốn dĩ là không có! Nhưng vì sao vẫn có? Là do vọng tưởng của chúng sanh mà hình thành nên sáu cõi luân hồi.

Vì sao có thế giới Tây Phương Cực Lạc? Là do nguyện lực của Phật A Di Đà, Ngài tu hành để tạo nên một thắng địa Cực Lạc cho chúng sanh tu hành. Cho nên, trong cuộc sống, có biết bao nhiêu khó khăn, có biết bao nhiêu công việc tưởng chừng sức người không làm được, vậy mà vẫn có những người vẫn vượt qua được, vẫn làm được một cách bình thường. Chỉ vì “cái ta” quá lớn, chỉ vì nghĩ đến “cái ta”, lo cho “cái ta” nên không có thời gian lo nghĩ đến chúng sanh và đến những người xung quanh mà thôi!

Hòa Thượng nói: ***“Sáu cõi luân hồi vốn dĩ là không có, nhưng chỉ cần bạn có vọng tưởng, phân biệt, chấp trước thì liền có luân hồi, cho nên, đều là chính mình làm, chính mình chịu. Từ vô lượng kiếp cho đến nay, khổ không nói ra lời! Khổ và vui chỉ ở chỗ mê và ngộ. Ngộ rồi thì được vui mà chìm đắm trong mê là khổ. Bạn thử nghĩ mà xem, bạn sống trong vọng tưởng, phân biệt, chấp trước thì thân tâm bạn có tự tại không? Khi bạn rời khỏi vọng tưởng, phân biệt, chấp trước thì bạn liền tự tại.***

“Vì sao có người thân tâm không tự tại? Thân và tâm đều đang khổ đau. Làm thế nào để phá trừ được chỗ khổ đau này, làm thế nào để thân tâm tự tại? Chỉ có Phật pháp! Phật pháp giúp chúng sanh giác ngộ, chỉ rõ cho chúng ta ngọn nguồn của khổ đau. Mục đích giáo học của Phật chính là giúp chúng sanh phá mê khai ngộ, lìa khổ được vui”.

Địa ngục, giòng sắt, cột đồng vốn dĩ không có nhưng do nghiệp lực mà chúng sanh cảm thấy như mình đang bị thiêu đốt. Chúng ta tưởng chừng như Ngưu đầu Mã diện hay vua Diêm La bắt chúng ta phải chịu khổ, tạo ra địa ngục để hành hạ chúng ta mà đâu biết rằng chính chúng ta tự làm tự chịu. Chúng ta quán chiếu việc này thì sẽ nhận ra rất rõ ràng. Cho nên Hòa Thượng nhắc chúng ta rằng khổ và vui chỉ là mê và ngộ. Ngộ rồi thì được vui. Chìm trong mê thì khổ.

Nếu một người cứ gặp danh dính danh, gặp lợi dính lợi, gặp ăn dính ăn, gặp ngủ dính ngủ, vậy chúng ta nghĩ xem, khổ từ nơi đâu? Khổ chính từ nơi đó, từ nơi dính mắc như vậy. Tâm hai người ở chung một hoàn cảnh có thể cho chúng ta thấy rõ việc này. Hoàn cảnh vốn dĩ là như nhau, không tốt không xấu, nhưng một người đang vui, ăn cơm rất ngon, cảm nhận hoàn toàn khác với một người đang buồn, đang nợ nần chồng chất,

họ ăn cơm chẳng khác gì đang nhai sạn. Ở chung trong một hoàn cảnh, người này thì tự tại, người kia lại khổ đau là do chính tâm của họ. Khổ vui là sự mê ngộ của chính mình.

Chính vì vậy mà trên cuộc đời, có người thân và tâm đều đang khổ đau, nhưng lại có người thân tâm tự tại, hoàn toàn không khổ đau. Người có thể rời vọng tưởng, phân biệt, chấp trước, làm chủ được tập khí, không tùy thuận tập khí, không bị ảo danh ảo vọng sai sử, không bị tự tư tự lợi sai sử, không bị ý niệm hưởng thụ năm dục sáu trần sai sử, không bị tham sân si ngạo mạn sai sử thì liền tự tại. Ngược lại, người tùy thuận tập khí thì khổ đau. Như người nghiện thuốc và người không nghiện thuốc có hai cảm thọ khác nhau, một bên thì cảm thấy khổ đau, một bên lại thấy bình thường. Cho nên tự tại an vui là do không bị tập khí sai sử và ngược lại khi bị tập khí sai sử thì liền mất tự tại an vui. *“Cảnh duyên không tốt xấu, tốt xấu ở tâm người”*. Nếu tâm chúng ta biết điều khiến tất cả mọi hoàn cảnh thì mọi giờ phút đều là giờ phút đẹp, hoàn cảnh nào cũng là hoàn cảnh tốt đẹp.

Hòa Thượng khẳng định mục đích giáo học của Phật chính là giúp chúng sanh phá mê khai ngộ, lìa khổ được vui. Cho nên, nếu chúng ta nhận rõ ra nó, chúng ta sẽ không bị nó làm cho đau khổ. Ví dụ như cảnh sanh li tử biệt, vì biết rõ rằng ngày này nhất định phải đến và giờ nó đã đến rồi, cần phải chấp nhận thôi, do đó, chúng ta sẽ không quá bị thương như người thế gian. Chúng ta chấp nhận ngày này nhất định phải đến còn người thế gian không chấp nhận như vậy.

Khổ đau hay không khổ đau là từ chỗ này. Người không chấp nhận thì khổ đau. Vô thường sẽ đến và khi nó đến, người giác ngộ sẽ tiếp nhận một cách bình thường, chỉ nghĩ sao nó đến nhanh vậy. Mặt khác, người sầu khổ đau thương là người mê mờ, không giác ngộ. Hòa Thượng nói: ***“Cái khổ của sáu cõi luân hồi là từ mê hoặc điên đảo mà ra. Chúng ta giác ngộ rồi thì sáu cõi luân hồi cũng sẽ không còn. Chúng ta muốn giải quyết được vấn đề này thì phải bắt đầu tu từ bồ thí tài, bồ thí pháp. Nếu rời xa hai cách thí này thì chúng ta không giải quyết được vấn đề.”***

Ban đầu là xả vật ngoài thân rồi xả vật trong thân và dần dần xả ý niệm chấp trước của mình. Từ đây, chúng ta phải hiểu được vì sao Phật dạy chúng ta bồ thí. Bồ thí chính là buông bỏ. Quan trọng nhất là buông bỏ những vướng mắc, tình chấp trong tâm như đây là con mình, đây là cháu mình, đây là gia tài sự nghiệp của mình! Hãy xét kỹ lại xem đó có phải thật sự là của mình không?

Hôm qua một người học trò của tôi gọi điện thông báo là người chị của cô ấy mới mất. Người chị này tích chứa được rất nhiều tiền, nhưng chết thì chỉ có một mình. Các con từ các nước trở về, lo mai táng cho mẹ xong thì thấy trong két có quá nhiều tiền liền chia nhau, chia xong thì rời đi. Những đứa con này không có một ý niệm làm gì đó cho người mẹ đã mất, thậm chí còn vui mừng mẹ chết tốt, để lại nhiều tiền cho con. Vậy chúng ta thử nghĩ xem đó có phải là con của cô ấy không? Rồi đây, có lẽ chúng ta

sẽ phải nếm hoàn cảnh này bởi khi vật chất lên ngôi, tình người xuống thấp thì con người sẽ đối xử với nhau như vậy.

Câu chuyện này cho chúng ta bài học về sự chấp trước, nếu cứ cho rằng đây là nhà ta, đây là con ta, đây là tài sản ta, rồi ôm đồm, để rồi chúng ta sẽ khổ đau vì sự chấp trước này. Phật dạy chúng ta bố thí chính là dạy chúng ta tập dần sự buông xả. Buông xả ban đầu là vật ngoài thân rồi đến buông xả vật trong thân và thậm chí buông xả đến khởi tâm động niệm của chính mình. Bài học hôm nay Hòa Thượng nhấn mạnh khổ vui là do sự mê và ngộ mà thôi./.

Nam Mô A Di Đà Phật

Chúng con xin tùy hỷ công đức của Thầy và tất cả các Thầy Cô!

Nội dung chúng con ghi chép lời giảng của Thầy có thể còn sai lầm và thiếu sót. Kính mong Thầy và các Thầy Cô lượng thứ, chỉ bảo và đóng góp ý kiến để tài liệu học tập mang lại lợi ích cho mọi người!